

Гаращенко Л.В.,

старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук

Рецензент: Половіна О. А.,

доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ОЗДОРОВЛЮВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито проблему підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності щодо здоров'язбереження дітей дошкільного віку.

Обґрунтовано важливість усвідомленого та ціннісного ставлення майбутніх педагогів до проблеми формування здоров'я дітей та їх готовності до практичного забезпечення здоров'язбережувальної сутності освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.

Ключові слова: фахова підготовка, освітній процес, дошкільна освіта, активні методи навчання, оздоровлювальні технології.

Постановка проблеми. Потребою сьогодення є створення в закладах дошкільної освіти здоров'язбережувального середовища, тобто такого, що передбачає комплекс соціально-гігієнічних, психолого-педагогічних, екологічних, фізкультурно-оздоровчих заходів, які можуть забезпечити дитині комфортні умови для її життєдіяльності. Це зумовлює модернізацію фахової підготовки майбутніх вихователів щодо здоров'язбережувальної діяльності, що полягає у формуванні в них мотивації до фізкультурно-оздоровлювальної роботи з дітьми, світоглядного переосмислення пріоритетності цього напрямку та готовності майбутніх вихователів до вирішення завдань формування оптимального стану здоров'я дітей і забезпечення їхнього різнобічного гармонійного розвитку. Майбутні педагоги мають бути обізнані із процесами, що відбуваються натеper у сфері дошкільної освіти, розуміти, що ступінь значимості й затребуваності педагога в освітньому процесі закладу дошкільної освіти змінюється, вимоги до його здатності адекватно, гнучко і мобільно вирішувати проблеми й завдання, що виникають у професійній діяльності, зростають. Тому одним із сучасних пріоритетів у роботі закладів дошкільної освіти є впровадження інноваційних оздоровлювальних технологій, що потребує оволодіння майбутніми фахівцями певним професійним досвідом у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний етап розвитку системи вищої освіти характеризується оновленням змісту фахової підготовки майбутніх вихователів та інноваційним пошуком доцільних способів і засобів його реалізації, а також посиленням професійно-практичної складової освітнього процесу в закладі вищої освіти. На цьому акцентовано увагу в дослідженнях Т. Андрющенко, Л. Артемової, Г. Беленької, О. Богініч,

А. Богуш, Е. Вільчковського, Н. Гавриш, Н. Денисенко, Л. Зданевич, Н. Левінець, Л. Лохвицької, І. Дичківської, В. Нестеренко, О. Половіної, Т. Поніманської та ін. [1; 2; 3; 4; 5; 7; 8]. Приєднуємося до думки О. Богініч [2], яка стверджує, що фундаментальна, системоутворювальна роль у процесі фахової підготовки належить готовності майбутніх вихователів до вирішення завдань фізкультурно-оздоровлювального напрямку, адже здоров'я дитини є основою, на якій базується цілісний розвиток дитини. Стан здоров'я дітей дошкільного віку актуалізує потребу у формуванні в них і дорослих ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших як основоположної цінності буття. У цілісній системі виховних цінностей визначальними мають бути орієнтація на повноцінне життя й здоров'я; спрямування до фізичного, психічного, духовного й соціального вдосконалення та життєвої мети, що полягає у прагненні бути здоровим, активно визначати власний життєвий шлях та наблизитися до ідеалу (О. Богініч, Н. Левінець, Л. Лохвицька та ін.) [8].

Вагомим є факт, що в контексті реалізації концепцій модернізації дошкільної освіти початку ХХІ століття виокремлено інноваційний підхід до формування оптимального стану здоров'я дітей і забезпечення їхнього гармонійного розвитку. О. Богініч [2; 8] проведено теоретичне обґрунтування необхідності впровадження в систему освіти оздоровлювальної парадигми як провідного компонента філософської гуманістичної освіти, ціннісно-оздоровлювального напрямку в освітньому процесі. Науковцем на основі синтезу надбань гуманістичної педагогіки, духовно-ціннісних перетворень, значного потенціалу фізичного виховання дошкільників, а також з урахуванням проблеми погіршення здоров'я дітей уперше в Україні обґрунтовано принципи гуманізації та оздоровлювальної спрямованості освітнього процесу й виокремлено їх як стратегічні принципи сучасної дошкільної освіти. Дослідницею доведено необхідність реалізації основних базових засад побудови такого процесу, а саме: особистісно орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин, забезпечення оптимальної реалізації особистісного потенціалу дитини, варіативності й доцільності впровадження оздоровчо-профілактичних та інноваційних освітніх технологій [2].

В інших наукових працях також переконливо засвідчено ефективність упровадження в освітній процес здоров'язбережувальних технологій (Т. Андрющенко, О. Богініч, Е. Вільчковський, Н. Денисенко, О. Дубогай, Н. Левінець, Л. Лохвицька та ін.) [1; 2; 6; 7; 8].

Вважаємо, що саме педагогам закладів дошкільної освіти належить провідна роль у забезпеченні процесу формування здоров'язбережувальної компетентності дитини. Цілком закономірно, що важливим у вирішенні проблеми готовності майбутніх педагогів до реалізації оздоровлювальної парадигми є оволодіння змістовим компонентом курсу "Методика фізичного виховання дітей дошкільного віку".

Мета статті – визначення основних способів підвищення якості фахової підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення дієвого впливу на збереження та зміцнення здоров'я дітей.

Виклад основного матеріалу. У програмі навчальної дисципліни "Методика фізичного виховання дітей дошкільного віку" передбачено ознайомлення студентів із сучасними оздоровлювальними технологіями, доцільністю їх упровадження в роботі сучасних закладів дошкільної освіти. Оновлення змісту програми з теми "Здоров'язбережувальні технології в системі фізичного виховання та оздоровлення дітей дошкільного віку" закономірно відображає сучасні пріоритети у сфері здоров'язбереження дошкільників:

- реалізації принципу оздоровлювальної спрямованості освітнього процесу, що відображає закономірності виховання, навчання й розвитку дітей дошкільного віку та гуманістичну спрямованість освіти в суспільстві;
- реалізації ціннісно-оздоровчого підходу в організації здорової й безпечної життєдіяльності дітей, що передбачає створення умов для особистісного зростання та впровадження ціннісних орієнтирів і формування ставлення до здоров'я як фундаментальної цінності життя;

- запровадження суб'єкт-суб'єктних відносин, за яких дорослий і дитина стають активними учасниками спільної діяльності;
- застосування методичного інструментарію фізкультурно-оздоровлювальної роботи відповідно до психофізіологічних особливостей дітей та специфіки їхнього розвитку в різні періоди дошкільного дитинства;
- визначення діяльнісно-компетентнісного підходу як базисної основи здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;
- забезпечення умов виявлення фізичної, емоційно-ціннісної та здоров'язбережувальної компетентності дитини;
- наявності суб'єктної здоров'язбережувальної позиції вихователів, батьків і дітей;
- усвідомлення цінності здоров'я; перетворення цінностей здоров'я і фізичної культури в надбання конкретної особистості на основі активної діяльності;
- активного впровадження в освітнє середовище закладу дошкільної освіти здоров'язбережувальних технологій [5].

На основі аналізу сучасних програм розвитку, виховання й навчання дітей дошкільного віку визначено загальні тенденції здоров'язбережувального фізичного виховання дітей: особистість дитини розглядається як центральна постать в освітньому процесі; здоров'я дитини як збереження стійкої життєздатності та життєдіяльності організму в конкретних умовах соціального та екологічного середовища визнано умовою повноцінного фізичного і психічного розвитку; технологізація фізичного виховання трактується як інноваційний спосіб забезпечення здоров'язбережувального характеру освітнього процесу в закладах дошкільної освіти.

Сучасний педагог має розуміти, що інновації стали складовою теорії та практики дошкільної освіти, а діяльність сучасного закладу дошкільної освіти не можлива без упровадження різних інноваційних педагогічних технологій. У зв'язку з цим застосування лекцій із проблемним викладом матеріалу розглядаємо як один зі способів розвитку пізнавальної й пошукової діяльності студентів, формування в них здатності свідомо і критично сприймати матеріал, творчо застосовувати знання, висувати гіпотези.

Наведемо приклади проблемних завдань і ситуацій, основу яких становить пізнавальне протиріччя між відомим і невідомим, що ставилися перед студентами під час лекції "Здоров'язбережувальні технології в системі фізичного виховання та оздоровлення дітей дошкільного віку" та переносилися на семінарські заняття залежно від складності проблемних завдань, ступеня підготовленості студентів та тривалості їх вирішення. Важливим проблемним питанням під час лекції є питання класифікації здоров'язбережувальних технологій. Викладачем ставиться базове запитання: яка різниця між інноваційними здоров'язбережувальними технологіями, такими технологіями терапевтичного спрямування та тими, що застосовуються із профілактично-лікувальною метою? Студенти мають зробити певні самостійні висновки, а після доповнення викладача – загальний висновок: в умовах закладів дошкільної освіти вихователі мають можливість застосовувати здоров'язбережувальні технології, що мають інноваційний, здоров'язбережувальний та профілактичний характер.

У процесі лекції студенти мають поміркувати й над таким проблемним запитанням: "Урахування яких аспектів дозволить функціонально та дієво впроваджувати ту чи іншу технологію в освітньому процесі?". Викладач, скеровуючи їх пошуки, підводить студентів до самостійних умовиводів та загального висновку: кожен вихователь, упроваджуючи оздоровлювальні технології, має обов'язково радитися з медиками, психологами, співпрацювати з батьками, ґрунтовно знати особливості технології (у чому сутність технології, яка її мета і результат, яке обладнання потрібне, як його зберігати, хто буде проводити заняття, яке місце та чи інша технологія буде займати в розпорядку дня, які форми роботи доцільно застосовувати при цьому тощо), на основі зазначеного оцінювати наявні оптимальні умови конкретного закладу дошкільної освіти. Упровадження кожної

технології має специфіку, набір способів, прийомів і засобів, потребує певних матеріальних умов, часових витрат, урахування пори року, кількості дітей у групі, групи здоров'я (основна, підготовча, спеціальна), результатів діагностики та прогнозування здоров'я, фізичного розвитку й рухової підготовленості дітей, спеціальних умінь вихователів, урахування напрямів діяльності закладу дошкільної освіти. Тобто впровадження здоров'язбережувальних технологій має передбачати чітке й обґрунтоване планування. Тож самостійне розв'язання проблемних завдань у процесі колегіального обговорення підвищує пізнавальний інтерес студентів до розглядуваної теми й розуміння висновку викладача.

Потрібно звернути увагу майбутніх фахівців і на таке: деякі нововведення не мають відповідного науково-теоретичного та експериментального обґрунтування. Ця обставина створює ілюзію простоти, доступності, універсальності інноваційних розроблень, веде до переоцінювання їх ролі та значення в освітньому процесі закладів дошкільної освіти й підносить до абсолюту будь-які ідеї та новації педагога. Тому подекуди спостерігаються спроби або ж повного заперечення наявного досвіду в дошкільній освіті, або ж організацію різноманітних форм і застосування методів виховного впливу без урахування сучасних вимог; також виникають ситуації, коли інновації не інтегруються в цілісну систему певного закладу дошкільної освіти. Окрім цього, інколи впровадження сучасних оздоровлювальних технологій відбувається з цільовим налаштуванням до зовнішнього ефекту, а не до збереження здоров'я й розвитку дитини.

Під час лекції пропонувалися проблемні завдання, розгляд яких переносився на семінарське заняття, оскільки потребував ознайомлення студентів із додатковими джерелами. Завдяки тривалій підготовці до розв'язання завдання в них формуються вміння опрацювати та аналізувати рекомендовані джерела, робити самостійні висновки, знаходити факти для власної аргументації, висловлювати припущення щодо подальших способів розвитку того чи іншого явища. Наприклад, під час лекції викладач розкривав студентам поняття про здоров'язбережувальні технології, значення їх упровадження в умовах закладів дошкільної освіти, питання варіативності й доцільності різноманітних технологій. Після цього студентам пропонувалося визначити важливість і доцільність/недоцільність упровадження певної здоров'язбережувальної технології в умовах певного закладу дошкільної освіти, тобто дати аргументовану оцінку обраної технології (довести доцільність її впровадження в умовах закладу дошкільної освіти або ж неможливість пояснити певні тенденції, коли з метою новітніх пошуків упровадження технології перетворюється в самоціль).

Кожен студент або міні-група студентів за бажанням обирали для ґрунтовного ознайомлення певну технологію (із великого їх різноманіття) та мали представити результати розв'язання цього завдання у вигляді презентації з урахуванням таких аспектів: сутність технології, її мета й результат, науково-теоретична та експериментальна обґрунтованість, доцільність упровадження для дітей дошкільного віку в у різних видах діяльності, обладнання, місце в розпорядку дня, можливість інтеграції в цілісну освітню систему закладу дошкільної освіти та за яких умов. Крім цього, студенти мали переконати одногрупників у доцільності обраної ними технології на основі демонстрації ефективних вправ (пропонувалися вправи для виконання всіма студентами), що складають зміст певної технології та які можна застосувати під час різних видів діяльності дітей упродовж дня. Майбутні фахівці намагалися переконати своїх опонентів у необхідності й важливості застосування таких вправ для зміцнення і власного здоров'я.

Під час аналізу й обговорення представлених презентацій викладач робив певні доповнення, що допомагали зробити правильні самостійні висновки студентам.

Ефективність упровадження сучасних оздоровлювальних технологій значною мірою залежить від інтеграції освітньої та лікувально-оздоровлювальної діяльності закладу дошкільної освіти, тісної співпраці педагогів і медичних працівників. Здоров'язбережувальні технології потребують вивчення, обговорення й вибору, адаптації до умов і можливостей

закладу. Нині виникають ситуації, коли практика, випереджуючи науку, намагається впроваджувати різноманітні здоров'язбережувальні технології, що не відповідають умовам закладу дошкільної освіти та більш характерні для медичних закладів. Саме тому назріла необхідність науково-методичного, гігієнічного й медичного обґрунтування умов упровадження таких технологій та відповідної діагностики, адекватних функціональним можливостям дітей дошкільного віку.

Таким чином, доходимо висновку, що імперативом сьогодення стала побудова освітнього середовища закладу дошкільної освіти на основі сучасних здоров'язбережувальних технологій. Їх упровадження у практику дошкільної освіти веде до необхідності зміни змісту діяльності педагогічного колективу.

Аналіз практики дошкільної освіти та експериментальних досліджень щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій у систему фізкультурно-оздоровлювальної роботи закладу дошкільної освіти підтверджує значущість технологічного підходу до організації фізичного виховання й оздоровлення дітей, спрямованого на дієве забезпечення позитивної динаміки в стані здоров'я, фізичного розвитку й рухової підготовленості дітей, а також демонструє затребуваність таких технологій освітньою практикою. У сучасних умовах розвитку освіти працівники закладів дошкільної освіти мають можливість обирати траєкторію свого професійного зростання, адже продумана організація освітнього процесу, інноваційні освітні технології, інформаційно-комунікаційне забезпечення цього процесу впливають на підвищення якості дошкільної освіти. Ці питання порушено в Державному стандарті дошкільної освіти України та нових програмах, у яких чітко визначено завдання щодо формування в дітей дошкільного віку здоров'язбережувальної компетенції. Для реалізації цих завдань важливим є розуміння педагогами, що вибір здоров'язбережувальних технологій залежить від програми, за якою працює педагогічний колектив, професійної компетентності фахівців, конкретних умов закладу, а також показників стану здоров'я та фізичного розвитку дітей дошкільного віку.

Висновки. На основі проведеної роботи можемо зробити висновки, що організація навчальних занять із проблемним викладом матеріалу сприяє розвитку в студентів стійкого інтересу до навчальної дисципліни, підвищує якість професійно-практичної підготовки, розширює творчий потенціал майбутніх фахівців. На основі конкретних фактів студенти навчаються розкривати їх сутність, оцінювати їх, установлювати причинно-наслідкові зв'язки. Самостійне розв'язання проблемного завдання у процесі спільного обговорення підвищує пізнавальний інтерес студентів до розглядуваної теми, активізує мислення, творчу уяву, забезпечує розвиток професійних компетентностей.

Список використаних джерел

1. Андрющенко Т. К. Теоретико-методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей дошкільного віку : дис. ... док. пед. наук : 13.00.08 / Андрющенко Тейяна Костянтинівна / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. – К. ; Умань, 2015. – 503 с.
2. Богініч О. Створення здоров'язберігаючого середовища в дошкільному навчальному закладі / О. Богініч // Сучасні технології в дошкільній освіті України : зб. матеріалів наук.-метод. семінару / упоряд. І. Загарбницька. – К., 2008. – С. 7–9.
3. Витоки здоров'я дитини : [навч.-метод. посіб.] / Денисенко Н., Лиходід Л., Лупінович С., Михайліченко А. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 160 с.
4. Гаращенко Л. В. Розвиток ідеї здоров'язбереження у фізичному вихованні дітей в дошкільних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Гаращенко Лариса Василівна / Київський університет імені Бориса Грінченка. – К., 2014. – 253 с.

5. Дичківська І. М. Інноваційна компетентність педагога як показник готовності до впровадження сучасних технологій дошкільної та початкової освіти / І. М. Дичківська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. РДГУ / редкол. : І. М. Хом'як, М.С. Янцур, І.Д. Бех та ін. – Рівне : РДГУ, 2003. – Вип. 26. – С. 138–141.
6. Нестеренко В. Г. Підготовка майбутніх педагогів до виховання у дошкільників навичок здорового способу життя : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Нестеренко Володимир Григорович / Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2003. – 231 с.
7. Оптимізація фізичного розвитку дитини у вітчизняній системі освіти : монографія / [Е. Вільчковський, Н. Денисенко, А. Цьось та ін.]. – Запоріжжя : ЗОІППО, 2010. – С. 124–148.
8. Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку : [навч.-метод. посіб.] / Богініч О. Л., Левінець Н. В., Лохвицька Л. В., Сварковська Л. А. – К. : Генеза, 2013. – 127 с.

Гаращенко Л. В. Подготовка будущих воспитателей к использованию современных оздоровительных технологий в образовательном процессе учреждений дошкольного образования

В статье раскрыта проблема подготовки будущих педагогов к профессиональной деятельности в сфере здоровьесбережения детей дошкольного возраста.

Обусловлено важность осознанного и ценностного отношения будущих воспитателей к проблеме формирования здоровья детей, их готовности к практическому обеспечению здоровьесберегательной сущности образовательного процесса учреждения дошкольного образования. Актуализирована необходимость овладения будущими педагогами профессиональным опытом в области внедрения инновационных оздоровительных технологий, которые являются одним из важных приоритетов в деятельности учреждений дошкольного образования.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, образовательный процесс, дошкольное образование, активные методы обучения, оздоровительные технологии.

Harashchenko, L. Training of Future Educators for Using of Modern Health-Saving Technologies in Educational Process of Preschool Educational Establishments

The problem of training of future teachers for the professional activity in the sphere of health-saving for preschool children is clarified in this article. The importance of comprehended and valuable attitude of future educators to the problem of formation of children's health and their readiness to provide practical health-saving essence of the educational process of preschool educational establishments is substantiated. The importance of students' awareness of the processes taking place in the field of preschool education, the requirements to the teacher's ability to solve problems adequately, flexibly and mobile and to do tasks arising in professional activity is substantiated. The necessity of mastering of professional experience by future teachers in the field of the use of health-improving technologies, which serve as the modern priorities of the activity of pre-school educational establishments, is stipulated.

The main mechanism of improving professional training is determined by the activation of students' educational activities. The expediency of the use of studies with problem presentation of material as one of the ways of development of cognitive and search activity of students is substantiated. The emphasis is on the importance of professional and practical directions of professional training, which involves the transformation of theoretical knowledge into practical

actions, provides the student's natural transition from cognitive to practical activities, increases motivation, and successful training. The significance of the full adequacy of the student's educational experience with his future professional activity in the conditions of preschool educational establishments is substantiated.

Key words: professional training, educational process, active teaching methods, health-improving technologies.